

05. Türk soylulara Türkçe öğretiminde öğrenci hatalarının yazma becerisi üzerinden belirlenmesi ve nedenlerinin ortaya çıkarılması (Kırgızistan'da Türkçe öğretimi örneğinde)¹

Oğuz KILINÇ²

APA: Kılınç, O. (2024). Türk soylulara Türkçe öğretiminde öğrenci hatalarının yazma becerisi üzerinden belirlenmesi ve nedenlerinin ortaya çıkarılması (Kırgızistan'da Türkçe öğretimi örneğinde). *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (Ö14), 79-93. DOI: 10.29000/rumelide.1455115.

Öz

Yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi çalışmaları dünyada her geçen gün artarak devam etmektedir. Türkçenin öğretildiği ülkeler arasında akraba topluluklar olarak da adlandırılan Türk Cumhuriyetleri de yer almaktadır. Bu ülkelerden biri olan Kırgızistan'da her kademedeki öğrenci için Türkçe eğitim öğretim faaliyetlerini sürdüren okulları bulmak mümkündür. Türk soylulara Türkçe öğretimi, yabancılar Türkçe öğretiminden farklılık göstermektedir. Kırgızca ve Türkçe, ortak kökten gelmiş lehçelerdir. Bundan dolayı aralarında sözcük bilimsel, biçim bilimsel, söz dizimsel yönden pek çok ortak nokta bulunmaktadır. Bu ortak noktalar Türkçe öğreniminde kolaylaştırıcı etki oluşturmaktadır. Bununla birlikte Kırgızca ve Türkçe arasında bazı anlamsal ve biçimsel farklılıklar da görmek mümkündür. Bu farklılıklar öğrencilerin sistematik hatalar yapmalarına sebep olmaktadır. Öğrencilerin dil seviyeleri ilerlemiş olsa bile bu hataları yapmaya devam ettikleri görülmektedir. Bu tarz hataların tespit edilmesi, nedenlerinin ortaya konması; çözüm önerilerinin geliştirilmesine ve Türk soylulara yönelik özel materyallerin hazırlanmasına katkı sunacaktır. Buradan hareketle Kırgızistan'da Türkçe öğretiminde yazma becerisinde karşılaşılan hata türlerini ve nedenlerini ortaya koymayı amaçladığımız bu çalışmada nitel araştırma yöntemi uygulanmıştır. Bizzat Türkçe öğretimini gerçekleştirmiş olduğumuz aynı düzeyde 36 kişinin farklı zamanlarda değişik konularda yazmış oldukları 72 adet kompozisyonu döküman analizi esasında incelenmiş ve burada tespit edilen hatalar fişlendikten sonra bilgisayar ortamına geçirilerek analiz edilmiş ve sık görülen hata türleri belirlenmiştir. Bu hatalar sözcük, ek, cümle düzeyinde belirlendikten sonra Kırgızca kullanımlarla karşılaştırılmış ve hataların nedenleri ortaya konmaya çalışılmıştır. Kırgızistan'da Türkçe öğreniminde, Kırgız öğrencilerin yazma becerisine yönelik yapmış oldukları hataların, kendi dillerindeki benzer kullanımlardan hareket etmeleri, farklılıkları görememeleri ve bunun sonucu yanlış genellemeler yapmalarından kaynaklı olduğu görülmüştür.

Anahtar kelimeler: Dil hataları, Kırgızca, Türkçe, Türkçe Öğretimi, Türk Soylular, Yazma becerisi.

¹ **Beyan (Tez/ Bildiri):** Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.

Çıkar Çatışması: Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.

Finansman: Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.

Telif Hakkı & Lisans: Yazarlar dergide yayımlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmalarını CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.

Kaynak: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.

Benzerlik Raporu: Alındı – Turnitin, Oran: %6

Etik Şikayeti: editor@rumelide.com

Makale Türü: Araştırma makalesi, **Makale Kayıt Tarihi:** 21.02.2024-**Kabul Tarihi:** 20.03.2024-**Yayın Tarihi:** 21.03.2024; **DOI:** 10.29000/rumelide.1455115

Hakem Değerlendirmesi: İki Dış Hakem / Çift Tarafli Körleme

² Dr., Türkiye Maarif Vakfı / Dr., Turkey Maarif Foundation (İstanbul, Türkiye), edosan06@hotmail.com, **ORCID ID:** 0000-0002-8159-6074

Detection of student errors in terms of writing skills in teaching Turkish of Turkish origin students and revealing their reasons. (In the example of Turkish teaching in Kyrgyzstan) ³

Abstract

Studies on teaching Turkish as a foreign language continue to increase day by day in the world. Among the countries where Turkish is taught, there are also Turkish Republics, also called relative communities. In Kyrgyzstan, one of these countries, it is possible to find schools that provide Turkish education for students at all levels. Teaching Turkish to people of Turkish origin differs from teaching Turkish to foreigners. Kyrgyz and Turkish are dialects from common roots. Therefore, there are many common points between them in terms of lexicology, morphology and syntax. These common points create a facilitating effect in learning Turkish. However, it is also possible to see some semantic and formal differences between Kyrgyz and Turkish. These different uses cause students to make systematic errors. It is seen that students continue to make these mistakes even though their language levels have advanced. Detecting such errors and revealing their causes; It will contribute to the development of solution proposals and the preparation of materials for people of Turkish origin. Based on this, qualitative research method was applied in this study, in which we aimed to reveal the types of errors and their causes encountered in writing skills in teaching Turkish in Kyrgyzstan. 200 composition texts written by 36 people whom we personally taught Turkish, at the same level, at different times, on different subjects, were examined on the basis of document analysis. The errors detected here were recorded, transferred to the computer environment, analyzed and common error types were determined. After the errors made at the word, suffix and sentence levels were identified, they were compared with their usage in Kyrgyz and the reasons for the errors were tried to be revealed. In learning Turkish in Kyrgyzstan, it has been observed that the mistakes made by Kyrgyz students in writing skills are due to the fact that they act from similar usages in their own language, cannot see the differences, and as a result, make wrong generalizations.

Keywords: Language errors, Kyrgyz, Turkish, Turkish Teaching, People of Turkish Origin, Writing skill.

Giriş

Türkçe, konuşur sayısı bakımından dünyadaki diller arasında ilk on içerisinde yerini almıştır. Dünyada Moğolistan ve Çin içlerinden Orta Avrupa'ya, Sibirya'dan Hindistan ve Kuzey Afrika'ya kadar geniş bir alanda varlık gösteren Türk dili, bugün de Türkistan, Azerbaycan, Anadolu, Balkanlar ve Avrasya

³ **Statement:** It is declared that scientific and ethical principles were followed during the preparation process of this study and all the studies utilised are indicated in the bibliography.

Conflict of Interest: No conflict of interest is declared.

Funding: No external funding was used to support this research.

Copyright & Licence: The authors own the copyright of their work published in the journal and their work is published under the CC BY-NC 4.0 licence.

Source: It is declared that scientific and ethical principles were followed during the preparation of this study and all the studies used are stated in the bibliography.

Similarity Report: Received - Turnitin, Rate: 6

Ethics Complaint: editor@rumelide.com

Article Type: Research article, Article Registration Date: 21.02.2024-Acceptance Date: 20. 03.2024-Publication Date: 21. 03.2024; DOI: 10.29000/rumelide.1455115

Peer Review: Two External Referees / Double Blind

bozkırlarında kullanılmaya devam etmekte olup yaklaşık olarak 250 milyon konuşanı bulunmaktadır (Ercilasun, 2013).

Türk Cumhuriyetleri'yle geçmişten gelen kültürel ortaklıklarımız ve kardeşlik bağlarımız sayesinde ilişkilerimiz her geçen gün artarak devam etmektedir. Türk Cumhuriyetleri'nin bağımsızlıklarını kazandığı yıllarda Türkiye, kardeş ülkelerin eğitim taleplerini karşılamaya başlamış ve çeşitli projelerle buradaki öğrenciler Türkiye'ye getirilmiştir (Alyılmaz, Biçer ve Çoban, 2015, s. 329). Bu projelerden biri de 1992 yılındaki "Büyük Öğrenci Projesi"dir. Bu projeye Türkiye'de eğitim görecektir olan öğrencilerin Türkçe öğrenimine yönelik oluşturulan faaliyetler ve açılan kurslar sayesinde Türk soylu öğrencilerin Türkçe öğrenimi konusundaki çalışmalar da başlamıştır (Köse ve Özsoy, 2020).

1984 yılında dünyanın sayılı dil ve kültür merkezleri örnek alınarak Ankara Üniversitesi bünyesinde yabancılara Türk dilini, kültürünü öğretmek amacıyla kurulmuş olan Ankara Üniversitesi Türkçe Öğretim Merkezinin dışında 1993 yılında Gazi Üniversitesi Türkçe Öğretim Merkezi, sonrasında Ege Üniversitesi Türkçe Öğretim Merkezi açılarak yabancılara Türkçe öğretim faaliyetleri artarak devam etmiştir. 1993 yılında Kazakistan'ın Türkistan bölgesinde Uluslararası Hoca Ahmet Yesevi Üniversitesi, 1995'te Kırgızistan'ın Bişkek şehrinde Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi açılmış, bu üniversitelerde eğitim dili olarak Türkçenin de kabul edilmesi sonucu buralarda Türkçenin öğretilmesi, Türkçe hazırlık sınıflarının oluşturulması gündeme gelmiştir. Ankara Üniversitesi Türkçe Öğretim Merkezi, ihtiyaç duyulan öğretim elemanlarının görevlendirilmesinde ve Türkçe öğretimi için gerekli materyallerin hazırlanmasında etkin bir rol üstlenmiştir. Bunun gibi çalışmalar sayesinde Ankara Üniversitesi Türkçe Öğretim Merkezi (TÖMER) yabancı dil öğretiminde akla gelen ilk kurum olma özelliğini de kazanmıştır. Günümüzde Türkçe öğrenimine yönelik yoğun talebi karşılamak için yurt içinde ve yurt dışında enstitüler, merkezler, kurslar, Türkoloji bölümleri, okullar açılmıştır. Özellikle yurt dışında Yunus Emre Enstitüsü ve Türkiye Maarif Vakfı aracılığıyla devlet destekli Türkçe öğretim çalışmaları artarak devam etmektedir (Er, Biçer ve Bozkırlı, 2012).

Türkiye'nin büyümesi ve gelişmesiyle doğru orantılı olarak Türkçe öğrenimine ilgi her geçen gün artmaktadır (Buran ve Alkaya, 2013). Bunun yanında dijital araçların gelişmesi, Türk dizi ve film sektöründe büyük bir yükselişin yaşanması ve bunların yurt dışında izlenir olması, öğrenci değişim programları ve burslar sayesinde Türkiye'de üniversite okumanın cazip hale gelmesi, uluslararası gelişmelerle birlikte ekonomik ve ticari ilişkiler yönünden büyük fırsatların oluşması gibi nedenler de Türkçe öğrenimine olan ilgiyi arttıran etkenler arasındadır. Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminin tarihsel gelişimine yönelik pek çok araştırma bulunmaktadır (Bayraktar, 2003).

Günümüzde Türk Cumhuriyetleri'nden ve diğer ülkelerden Türkiye'ye lisans ve lisans üstü eğitim görmek için gelen öğrenci sayısı özellikle son on yılda %75 artmıştır. Üniversitelerde öğrenim gören uluslararası öğrenci sayısı yaklaşık 148.000'dir. Bu sayı her geçen gün artmaktadır (www.ytb.gov.tr). Bu hareketlilik her üniversitenin kendi Türkçe Öğretim Merkezini oluşturma gereğini ortaya çıkarmıştır. 2005 yılında yapılan araştırmada altı Türkçe eğitim merkezi, 2014'te ise altmış iki Türkçe Öğretim Merkezi tespit edilmiştir (Dolunay, 2005; Bakır, 2014). 2015 yılında altmış dört devlet, yirmi iki vakıf üniversitesi olmak üzere toplamda seksen altı üniversitede Türkçe Öğretim Merkezinin faaliyet gösterdiği görülmüştür (Tok, 2015). Bu sayı 2018 yılında seksen dokuz devlet, otuz altı vakıf üniversitesi olmak üzere 125'e yükselmiştir (Erdil, 2018).

Bütün bu birikim hem yabancılara Türkçe öğretimi alanında ihtiyaç duyulan öğretim elemanlarının yetiştirilmesini hem de bu alanda kullanılacak materyallerin ve öğretim programlarının hazırlanmasını sağlamıştır.

Yabancılara Türkçe öğretimi ile Türk soylulara Türkçe öğretimi aynı değildir. Dillerin kökeni ve yapısı, bunlar arasındaki benzer veya farklı durumlar dilin öğrenilmesinde belirleyicidir (Atilla, 2001). Kişinin, kendi dili ile hedef dil arasında karşılaştırma yoluna gitmesi ve birbiri arasında aktarım yapması söz konusudur (Soral, 2009, s. 19). Kişi kendi dilinin anlam dünyası içerisinde düşünme eylemini gerçekleştirirken yeni öğreneceği yabancı dilleri de aynı anlam dünyasıyla algılama yoluna gitmektedir (Biçer, 2017, s. 44). Akriba diller arasında ortak bir bilinçaltının varlığından söz etmek mümkündür. Locke, dil ve anlam teorisinde sözcüğün anlam boyutunun onu kullananın zihninde bulunan kalıp şeklindeki idealar olduğunu, bu ideaların da kelimeler yoluyla dışa vurulduğunu ifade etmektedir, René Descartes (ö.1650) ve Gottfried Leibniz'e (ö.1716) anlamın, idealarımız ve irademizin karışımıyla ortaya çıktığını ve bunların fiili kavrayışlarımız olduğunu belirtmektedir (Altınörs, 2014, s. 60). Bu durumda dil ve yazının değişebildiğini fakat anlamın evrensel olduğunu ifade eden felsefi görüşler bulunmaktadır (Güler, 2015, s. 430-432). Dilin anlam boyutu aynı kültürel yapıya mensup olan kişiler arasında ortak bir bağ oluşturmaktadır. Kayaalp (2006, s. 123) de dilin kültürle birlikte var olduğunu, sosyoloji, psikoloji gibi bilim dallarıyla birlikte ele alınması gerektiğini ifade etmektedir. Türk soylu öğrencilerin, Türkçe öğrenirken daha az zorlandıkları görülmektedir (Karatay ve Kartallıoğlu, 2012, s. 3). Akriba dillerde hedef dilin kaynak dille benzer özellikler taşıması, bazı söz varlıklarının değişerek, bazı söz varlıklarının da aynen kendi anlam ve işlevlerini korumaları gibi nedenler dilin öğrenilmesinde kolaylaştırıcı ve bazı durumlarda da zorlaştırıcı rol oynamaktadır. Ortak söz varlığı, kelime hazinesinin zenginleşmesinde, dil bilgisi konularının kavranmasında, bağlam içerisinde genele yönelik anlamlandırmanın sağlanmasında, dil gelişim hızının artmasında öğrencilerin okuma, dinleme, konuşma ve yazma becerilerinin gelişmesinde olumlu etki yaptığı görülmüştür. Genel olarak Türk soylularda ortak sözcüklerin tespit edilmesine yönelik yapılan çalışmalarda Kazak Türkçesi 449 (% 72,5), Özbek Türkçesi 365 (% 58,9), Başkurt Türkçesi 354 (% 57,1), Tatar Türkçesi 336 (% 54,2), Karaçay Türkçesi 240 (% 38,7), Altay Türkçesi 228 (% 36,8), Uygur Türkçesi 208 (%33,6), Türkmen Türkçesi 207 (% 33,4), Hakas Türkçesi 204 (% 32,9), Azerbaycan Türkçesi 164 (% 26,4), Tuva Türkçesi 106 (% 17), Yakut Türkçesi 102 (% 16,4), Çuvaş Türkçesi 50 (% 8) sözcüğün ortak olduğu görülmüştür (Alimova, 2011).

Kırgızca ile Türkçe arasındaki ortaklık konusunda farklı görüşler bulunmaktadır. Talat Tekin, Türk dilbilimi öğrenimi görmemiş Türkiyeli birisinin Kırgızca'yı anlamasının zor olduğundan, cümle içerisindeki men "ben" ve kün "gün" sözcükleri anlaşılabilirse bile kün sayın "her gün", erte "erken" ve turamın "kalkarım" söz ve söz gruplarının anlaşılamayacağından, Kırgızcada kullanılan Rusça asıllı krovat "yatak, karyola" sözü, büyük bir olasılıkla, Türkçedeki Fransızca asıllı kravet sözü ile karıştırılacağından hareketle Kırgızcanın Türklerce anlaşılamiyacak kadar farklı olduğunu ve bundan dolayı Kırgızca'yı bir diyalekt değil, bir dil olarak kabul etmek gerektiğini ifade etmektedir (Tekin, 1978).

Kırgızca sözlüklere bakıldığında, Yudahin'in sözlüğünde 40.000 (Yudahin, 1965); A. Abduldaev ve D. İsaev'in redaktörlüğünde hazırlanmış olan Kırgız Tilinin Tüştürmө Sөzdügü'nde 25.000 (Abduldaev, İsaev vd., 1969); Kırgız Tilinin Sөzdügü'nde 50.000 (Akmataliev ve ark., 2010); Türkçö-Kırgızca Sөzdük'ünde 50.000 (Cumakunova, 2005); Kırgızca-Türkçe Sөzlük'te 74.000 (Arıkoğlu ve ark., 2017) madde başı sözcük yer almakta olup bunların Türkçe sözcüklerle ilgili ortaklığına yönelik özel çalışmalar olmakla birlikte tam anlamıyla kapsamlı bir çalışma henüz yapılmamıştır. Özeren (2015) Kırgızca ve Türkçe ağızlarındaki söz varlığı benzerliğini karşılaştırdığı çalışmasında ortak kullanılan Türkçe, 438

sözcük tespit etmiştir. Bunlardan 275'i isim, 163'ü fiildir. Bunun dışında 32 tane alıntı sözcüğün de Kırgızca ve Türkçede ortak olarak kullanıldığını ifade etmektedir. Kırgızca-Türkçe Kırgızcada ve Türkçede ortak kullanılan sözcükler sayesinde dil öğrenenlerin kelime hazinesi belli bir seviyede başlamakta ve hızlı bir şekilde artış göstermektedir. Buna karşın benzer gibi görünmelerine rağmen anlam olarak farklı kavramları karşılayan sözcüklerin olması, farklı dil bilgisi yapılarının kullanılması gibi hususlar dil öğrenimine olumsuz etki yapmaktadır. Bu durum öğrencilerin yazma becerilerinin sorgulandığı kompozisyon örneklerinde kendini açıkça göstermektedir. Yazma becerisi diğer becerilere kıyasla hem daha zor kazanılan hem de kazanılması uzun süren bir beceridir ve diğer becerilerin belirli bir seviyede olmasını gerektirir (Çakır, 2010; Tiryaki, 2013; Biçer, Çoban ve Bakır 2014; Genç, 2017).

1. Kırgızistan'da Türkçe öğretimi: Kırgızistan'la Türkiye arasındaki siyasi, ekonomik, kültürel ve eğitim alanlarındaki ilişkiler Kırgızistan'ın bağımsızlığını kazandığı yıllardan başlayıp artarak devam etmiştir. Kırgızistan'da faaliyet gösteren Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığına bağlı ilkökul, lise, Türkçe Öğretim Merkezi TTÖMER, Türkiye Maarif Vakfına ait bir kampüs (ilkokul, lise), Yükseköğretim Kuruluna bağlı özel statülü devlet üniversitesi kapsamında bir üniversite (Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi), vakıf üniversitesi kapsamında Türk Dünyası Vakfı tarafından kurulan (Turan Yazgan Üniversitesi) ve Türkiye Diyanet Vakfı ortaklığında açılan (Oş Devlet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi) bir üniversite yer almakta ve diğer bazı kurumlar tarafından projeler kapsamında Türkiye destekli eğitim ve öğretim faaliyetleri devam etmektedir. 1996 yılından itibaren Türkçe öğretimine devam eden Millî Eğitim Bakanlığına bağlı Türkçe Öğretim Merkezi, her yaştan dil öğrencisine yönelik Türkçe kurslarıyla 22 yıllık zaman diliminde yaklaşık 50.000 kişiye Türkçe öğretmiştir (<https://biskek.meb.gov.tr/>). 1995 yılında kurulmuş olan Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesinde eğitim dilinin Türkçe ve Kırgızca olması sebebiyle Türkçe hazırlık kursları açılmakta ve burada, özellikle son on yıla bakıldığında, her yıl 1000'in üzerinde öğrenciye Türkçe öğretildiği görülmektedir (<https://www.manas.edu.kg/tr>). 1993'te faaliyetlerine başlamış olan Oş Devlet Üniversitesi, Türkiye Cumhuriyeti Diyanet Vakfı ile imzaladığı anlaşma sayesinde 2018 yılından beri öğrencilerini Türkiye'ye göndermekte ve burada Türkçe öğrenmelerini sağlamaktadır; yine aynı üniversite bünyesindeki Araşan Sosyal Bilimler Enstitüsü İlahiyat Fakültesi ise Kırgızistan'da Türkçe hazırlık kursları ile Türkçe öğretimine devam etmektedir. 1993 yılında, Türk Dünyası Vakfı tarafından Calalabad'da açılan Sosyal ve İktisadi Bilimler Fakültesi bünyesinde de Türkçe öğretim faaliyetleri sürdürülmektedir. En son 2021 yılında eğitime başlayan ve 1250 öğrenci kapasitesine sahip olan Türkiye Maarif Vakfı okullarında örgün öğretim içerisinde Türkçe öğretilmeye devam etmektedir (<https://turkiyemaarif.org/>)

1.1. Kırgızistan'da Türkçe öğrenen hedef kitle:

Kırgızistan'da hem örgün eğitim hem de yaygın eğitim kapsamında her yaşa yönelik Türkçe öğretim merkezleri bulunmaktadır. Burada genel anlamda dil öğrenen hedef kitleyi iki ana grupta toplamak mümkündür. Birinci grupta daha çok Bişkek dışında yaşayan Kırgız mekteplerinde öğrenim gören ve Kırgızca'yı çok iyi bilenler; ikinci grupta: Rus mekteplerinde okuyarak Rusçayı çok iyi bilen Kırgızlar. Bu grubun büyük çoğunluğu Kırgızca'yı bilmemektedir, bazıları ise Kırgızca ve Rusça sözcükleri ve bazı dil yapılarını birlikte kullanmaktadır. Genelde büyük şehir merkezlerinde yaşayanların çoğunluğu bu şekildedir. Bunların dışında Kırgızistan'da yaşayan diğer milletler de Türkçe öğrenmektedir.

Yöntem

Araştırmamızda nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem sayesinde araştırma konusuyla ilgili yazılı belgelerin taranması, çözümlenmesi sağlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek 2011). Türkçe öğretimini gerçekleştirmiş olduğumuz aynı düzeyde 36 kişinin farklı zamanlarda değişik konularda yazmış oldukları 72 adet kompozisyon döküman analizi esasında incelenmiştir. Döküman incelemesi her türlü kaynağı inceleyip bunlardan anlam çıkarmak, deneysel araştırmalara veri sağlamak, yeni ve farklı yönlerden olgulara bakabilmeyi sağlamak amacıyla yapılan bir incelemedir (Corbis ve Strauss'tan aktaran Kıral, 2020, s. 173; Karataş, 2005, s. 72). Kompozisyonlarda tespit edilen hatalar fişlendikten sonra bilgisayar ortamına aktarılarak analiz edilmiş ve sık görülen hata türleri belirlenmiştir. Bu hatalar sözcük, ek, cümle düzeyinde belirlendikten sonra Kırgızca kullanımlarla karşılaştırılmış ve hataların nedenleri ortaya konmaya çalışılmıştır.

Bulgular

1. Kırgızistan'da Türkçe öğreniminde öğrenci hataları ve nedenleri:

1.1. Kırgızca ve Türkçede bazı ses farklılıkları ve değişmelerinden kaynaklı hatalar:

Türk şive grupları belli tasnifler içerisinde incelenmiştir. Baskakov, Türkçeyi Batı Hun içerisindeki Oğuz grubuna dahil ederken, Kırgızca'yı Doğu Hun içerisindeki Kırgız-Kıpçak grubuna dahil etmiştir (Tavkul, 2003). T. Tekin (1989, s. 143) ise Kırgız yazı dilini tölö grubunda değerlendirmiştir. Bu tasnifleri çoğaltmak mümkündür. Kırgızca ve Türkçe arasında bazı ses ve uyum farklılıkları bulunmaktadır.

Ünlülerle ilgili farklılıklar şu şekildedir: Kırgızcada uzun ünlülerin olması “*ooz (ağız), too (dağ), şaar (şehir)*”; ünlü yuvarlaklaşmaları: *süylöşmō (söyleşme), önör (hüner), coop (cevap)*; ünlü uyumunun sağlamlığı “*artındağı (arkasındaki), ciğitter (yiğitler), mahabat (muhabbet)*”; küçük ünlü uyumuna riayet edilmesi ve yuvarlaklaşmaların görülmesi “*torpok (toprak), köçmön (göçmen), coldoş (yoldaş)*.”

Ünsüzlerde ise kelime başında “*c→y*” değişimi: *curt (yurt), col (yol)*; “*k→g*” değişimi: *kel (gel), köz (göz)*, “*t→d*” değişimi: *til (dil), tiz (diz)*; bazı eklerde “*ç→c*” değişimi: *birinçi (birinci), ekinçi (ikinci)*; alıntı kelimelerde “*p→f*” değişimi: *depter (defter), sapar (sefer)*; “*b→v*” değişimi: *aba (hava), ubakit (vakit), bar (var)*; “*k→h*” değişimi: *kabar (haber), kalk (halk)*; “*y→ğ*” değişimi: *üyrön- (öğren-), iy- (eğ-)*; “*m→b*” değişimi: *moyun (boyun), muyık (bıyık), men (ben)*; alıntı kelimelerde baştaki “*h*” sesinin düşmesi: *ukuk (hukuk), eç (hiç)* gibi özel ve genel kullanımda bazı ses değişiklikleri görülmektedir (Bağdaş ve Kutlu, 2004).

Bu tarz ses değişiklikleri olan sözcüklerin dil öğreniminde yazma becerisi üzerinde olumlu ve olumsuz etki ettiği görülmüştür. Öğrencilerin söz varlıklarını geliştirmeleri yazma becerisi için önemlidir. Bu tarz birbirine yakın sözcüklerin akılda kalması daha kolay olduğu için öğrenciler daha kısa sürede daha çok sözcük öğrenebilmektedir. Buna karşın kendi dillerinde olan kullanımları fark etmeden aynı şekilde hedef dilde de ortaya koydukları görülmektedir. Bu da ana dilin öğrenilen dile yönelik ileri ket vurucu özelliği olarak gösterilebilmektedir. Ses değişikliklerine bağlı kompozisyonlarda rastlanan hatalardan bazıları şunlardır:

Türkçe	Hata	Kırgızca
Param var.	Param bar.	Akçam bar.
Ben de geldim.	Men da geldim.	Men da keldim.
Dört araba	Tört araba.	Tört maşına.
Şehirde yaşamak	Şaarda yaşamak.	Şaarda çaşoo.
Benim bir günüm.	Menin bir künüm.	Menin bir künüm.
Ev yok.	Ev cok.	Üy cok.
Haberler	Kabarlar	Kabardar
Sekizi üç geçiyor.	Sekizden üç geçiyor.	Segizden üç münöt öttü.
Sevdiğim aktörler var.	Sevgili aktörlerim var.	Süyüktüü aktörlerum bar.
Soru sorsam olur mu?	Soru versem olur mu?	Suroo bersem bolobu?
Şaka yapıyor.	Şaka söylüyor.	Tamaşa süylöyt.
Uzun ömür yaşa-	Uzak ömür yaşamak	Uzak ömür çaşoo

Tablo 1 Ses değişikliklerine bağlı hatalar

1.2. Bazı dil bilgisi yapılarının yanlış kullanılmasından kaynaklı hatalar: Kırgızca ve Türkçedeki bazı dil bilgisi yapıları farklılık göstermekte ve bu yapılar sürekli olarak öğrencinin öğrenmesine olumsuz etki etmektedir. Bunlar ses ve ek düzeyindeki farklılıklardır. Türk dillerinde hâl ekleri en işlevsel eklerdendir. Bunların kullanım özelliklerinde Kırgızca ve Türkçede bazı farklılıklar görülmekte ve bu farklılıklar öğrencilerin yazma becerisinde hataya dönüşmektedir. Kırgızca ve Türkçe hâl eklerindeki kullanım farklılıkları şu şekildedir (Sagınbaeva, 2014):

Türkçede birinci tekil (Ben) ve çoğul kişi (Biz) zamirinden sonra tamlayan eki “-ım, -im” şeklinde kullanılmaktayken Kırgızcada bu kullanım yoktur:

Kırgızca → Türkçe

Men + in → Ben + im

Biz + din → Biz + im

Türkçede “p, ç, t, k” sert üzsüzleriyle biten sözcüklere tamlayan eki geldiğinde bu sesler yumuşar. Kırgızcada bu yumuşama olmaz ve ekin -tın şekli kullanılır:

Darak + tın → Ağac + in

Çaç + tın → Saç + in

Şkaf + tın → Dolab + in

Kırgızca “üçün, cönündö”; Türkçede “için, hakkında” edatlarının kullanımı Kırgızcada yalnız hâldeki (atooc cöndömö) isimlerle verilirken Türkçede tamlayan hâlindeki isimlerle kullanılmaktadır.

Kim için → Kim + in için

Ben için → Ben + in için

Sen için → Sen + in için

Biz cönündö → Biz + im hakkımızda

Detection of student errors in terms of writing skills in teaching Turkish of Turkish origin students and revealing their reasons. (In the example of Turkish teaching in Kyrgyzstan) / Kılınç, O.

Kırgızcada “oyumca”; Türkçede “göre” edatlarının kullanımı Kırgızcada tamlayan hâlindeki (*ilik cöndömö*) isimlerle; Türkçede *yönelme hâlindeki* isimlerle yapılmaktadır.

Men + in oyumca → Ban + a göre ↔ Benim fikrime göre
Ali + nin oyu boyunca → Ali' + ye göre ↔ Ali' + nin fikrine göre.
Sen + dey → Sen + in gibi

Türkçede yönelme hâli eki almış sözcük “doğru” (*közdöy, karay*)” edatıyla kullanılırken Kırgızcada “*közdöy, karay*” edatları belirtme hâliyle kullanılır:

Kapı + ya doğru → eşik + ti közdöy
Ev + e doğru → Üy + dü közdöy
Babam şehir + e doğru gitti. → Atam şaar + dı közdöy ketti.
Ev + e doğru koştum. → Üy + dü közdöy çurkadım.

Türkçede kesir sayı sıfatlarını ifade ederken bulunma hâli kullanılırken Kırgızcada bu, ayrılma hâliyle verilir.

Dört + te üç → Töt + tön üç
Üç + te bir → Üç + tön bir
Yüz + de beş → Cüz + dön beş

Öğrencilerin kompozisyonlarında tespit ettiğimiz hatalı kullanımlar şu şekildedir:

Türkçe	Hata	Etki Eden Dil	Kırgızca Kullanımı
(18)yaşımdayım	(18)yaşımdayım	Kırgızca	Caştamın
Ağaçlar	Ağaçar	Kırgızca	Daraktar
Annesinden	Annesinen	Kırgızca	Apasınan
Başlayıp	Başlap	Kırgızca	Baştap
Ben de	Ben da	Kırgızca	Men da
Birinci	Birinçi	Kırgızca	Birinçi
Bizim için	Biz için	Kırgızca	Biz için
Boz-	Buz-	Kırgızca	Buz-
Bugün	Bugünü	Kırgızca	Bul küni
Bütün kitaplar	Büt kitaplar	Kırgızca	Büt kitepter

Gidip	Gitip	Kırgızca	Ketip
Doğdum	Doğuldum	Kırgızca	Tuuldum
Dokuz	Doguz	Kırgızca	Toguz
Evi	Evdi	Kırgızca	Üydü
Hava	Ava	Kırgızca	Aba
Hiçkimse	Hiçkim	Kırgızca	Eç-kim
Köyümün	Köyümdün	Kırgızca	Aylımdın
Onunla	O ile	Kırgızca	Al menen
Seninki	Seniki	Kırgızca	Seniki
Suyun	Sunun	Kırgızca	Sunun
Üçte bir	Üçtön bir	Kırgızca	Üçtön bir
Türkçe sözlük	Türkçö sözlük	Kırgızca	Türkçö sözdük
Yazın	Yazında	Kırgızca	Cayında
Yedi	Yeti	Kırgızca	Ceti
Yürüdük	Yürdük	Kırgızca	Cürdük

Tablo 2 Dil bilgisi yapılarının yanlış kullanılması.

Burada gösterilmiş olan bağlam içerisinde gerçekleşen ek ve kök düzeyindeki küçük ses farklılıkları Türkçe öğrenimi üzerinde ana dilin ileriye ket vurucu etkisini göstermekte konuşma ve yazma becerisi üzerinde öğrenmeyi zorlaştırıcı, geciktirici etkiye neden olmaktadır. Özellikle çekim eklerindeki farklılıklar öğrencilerin konuşma ve yazma becerileri üzerinde olumsuz etkiye sahiptir.

1.3. Kırgızcadaki bazı kalıp kullanımların Türkçeden farklı olması sebebiyle ortaya çıkan sistematik sözdizimsel hatalar: Kırgızcadaki bazı sözdizimsel kullanımların Türkçeden farklı olması sebebiyle Türkçe öğrenen Kırgız öğrenciler olumsuz aktarma yoluyla ana dillerindeki kalıp kullanımları hedef dile uygulamaktadır. Fiillerin hangi hâl ekiyle kullanılacağı konusunda fiil istemi adı altında Türk lehçelerine yönelik çalışmalar yapılmıştır. Karaca (2011, s. 7), Kazak Türkçesindeki fiillerin istemlerine yönelik çalışmasında fiil isteminin önemine dikkat çekerek dilbilimsel anlamda Kazakçadaki fiilleri ve bunların kullanımını ele almıştır. Kırgızcada yer alan bazı fiillerin istemi Türkçeden farklı olduğundan bu durumun öğrencilerin yazılı anlatım becerilerini olumsuz yönde etkilediği görülmüştür.

Detection of student errors in terms of writing skills in teaching Turkish of Turkish origin students and revealing their reasons. (In the example of Turkish teaching in Kyrgyzstan) / Kılınç, O.

Türkçe	Hata	Kırgızca
Bana babam öğretiyor.	Beni babam öğretiyor.	Meni atam üyrötüp catat.
Bana telefon açtı.	Bana telefon çaldı.	Maga telefon çalat.
Bayramınızı kutluyorum.	Bayramınız ile kutluyorum.	Mayramınız menen kuttuktaymın.
Benim hoşuma gidiyor.	Bana hoş gidiyor.	Maga cagat.
Benim sevdiğim şarkıcılar...	Benim sevgili şarkıcılarım...	Menin süyüktüü ırçılarım...
Bizim için iyi.	Biz için bu iyi.	Biz üçün bul cakşı.
Bizim kendi isteklerimizi bilmemiz gerekiyor.	Biz kendimizin isteklerimizi bilmeğiz gerekiyor.	Biz özübüzdün kaloolorubuzdu bilişibiz kerek.
Bizim sağlığınıza iyi bakmamız gerekiyor.	Biz sağlığınıza iyi bakımımız gerek.	Biz den-soolugubuzdu cakşı karaşibiz kerek.
Evdeydim.	Evde oldum.	Üydö boldum.
İnsanla karşılaştı.	İnsana karşılaştı.	Adamga coluktu.
İyi olmak için çalışıyorum.	İyi olmak için hareket ediyorum.	Cakşı boluş üçün araket kılım.
Parası olan insan.	Parası var insan.	Akçası bar adam.
Pencereden bak.	Pencereyi bak.	Terezeni karagıla.
Saida ile evlendi.	Saida'ya evlendi.	Saidaga üylöndü.
Sekizi üç geçiyor.	Sekizden üç geçiyor.	Segizden üç münöt öttü.
Sevdiğim aktörler var.	Sevgili aktörlerim var.	Süyüktüü aktörlerum bar.
Soru sorsam olur mu?	Soru versem olur mu?	Suroo bersem bolobu?
Şaka yapıyor.	Şaka söylüyor.	Tamaşa süylöyt.
Uzun ömür yaşa-	Uzak ömür yaşamak	Uzak ömür çaşoo

Tablo 3 Söz dizimsel hatalar ve kaynak dildeki karşılıkları.

1.4. Kırgızca ve Türkçede yazılışları ve okunuşları aynı anlamları farklı olan sözcüklerden kaynaklı hatalar: Bunların bir kısmı aynı kelime olmakla beraber zaman içerisinde çeşitli anlam değişikliklerine uğramışlardır. Kırgızca ve Türkçe arasındaki ortaklıkların farkına varan öğrenciler yanlış genelleme yapmakta ve bu da konuşma, dinleme ve yazma becerilerini olumsuz yönde etkilemektedir. Bazı dilciler tarafından bu sözler “*tuzak sözler*” olarak da adlandırılmaktadır (Abdiev, 2005).

Türkçe	Türkçe Anlamı	Kırgızca	Kırgızca Anlamı
Boy	Sülale, topluluk	Boy	Vücut
Düşün-	Akl yürütmek	Tüşün-	Anlamak
Kılık	Giyim, dış görünüş	Kılık	İş, hareket
Kural	Kaide, usul	Kural	Silah, top
Küçük	Ufak olan, yaşı az olan	Küçük	Köpek yavrusu
Muz	Meyve	Muz	Buz
Oy	Rey: Seçimde kullanılan tercih hakkı	Oy	Düşünce
Öt-	Kuşun çıkardığı ses	Öt-	Geçmek
Para	Akçe	Para	Nizamsız iş

Tap-	İbadet etmek.	Tap-	Bulmak
Zor	Güç olan	Zor	Büyük

Tablo 4 Kırgızca ve Türkçede yazılışları ve okunuşları aynı anlamları farklı olan sözcükler.

1.5. Bazı yazım kurallarının etkisiyle ortaya çıkan hatalar: Kırgızcadaki bazı yazım kuralları Türkçeden farklı olduğu için öğrenciler sürekli olarak ana dilin etkisiyle hata yapmakta bu da yazma becerilerini olumsuz yönde etkilemektedir. İncelediğimiz kompozisyonlarda belirlediğimiz bazı hatalar şu şekildedir:

1.5.1. Başlıktan sonra nokta konulması:

Kırgızcada da başlıktan sonra nokta konulmasıyla ilgili bir kural olmamasına rağmen öğrencilerin büyük çoğunluğu bu hatayı yapmaktadır.

Örnek: Benim Bir Günüm.

Benim Ailem.

Köyde Yaşam.

Şehrim.

1.5.2. “da/de” bağlacının tek şekliyle kullanımı: Kırgızcada “de/da” bağlacının kullanımı Türkçeye anlamsal yönden benzerlik göstermekle birlikte Kırgızcada sadece kalın ünlülü “da” şeklindeki kullanımından kaynaklı hatalar ortaya çıkmaktadır.

Örnek: Bana köyde da yaşamak istiyorum. Köyde da evim. Ben köydü seviyorum. Evde da çalışıyorum.

1.5.3. “mı/mi” soru edatının Türkçeden farklı yazımı: Türkçede isim ve fiillere eklenen ve kendinden önce gelen sözcükten ayrı yazılan “mı, mi, mu, mü” soru edatı Kırgızcada da aynı işleve sahip olmakla birlikte “-bı, -bi, -bu, -bü, -pı, -pi, -pu, -pü” kullanımları olup kendinden önceki sözcükle bitişik yazılmakta ve ek gibi görev almaktadır. Bu durum Kırgız öğrencilerin Türkçe kompozisyonlarında soru edatını birleşik yazmalarından kaynaklı hata yapmalarına sebep olmaktadır.

Örnek: Sen öğrencimisin? Türkçe öğreniyormusun?

1.5.4. Tire işaretinin ”–” bazı yerlerde Türkçede olduğundan farklı olarak kullanılması:

Türkçede kullanılan uzun çizgiye benzer işarete Kırgızcada “sızıqça” adı verilmektedir. Bu işaretin kullanım alanı oldukça geniş olup bazı kullanım yerleri Türkçedekinden farklıdır. Bu özellik öğrencilerin yazılı anlatımda bu işareti çok fazla kullanmalarına neden olmakta bu da onları hataya düşürmektedir.

1.5.4.1. Kırgızcada tire işaretinin bazı kullanım yerleri :

Cümle içerisinde başkasından alıntı yapılan söz ile kendi sözümüzü ayırmak için kullanılır.

Ör: "Til degenibiz kişilerdin en maanilüü baylanış kuralı", – degen İ.Kasimov. ("Dil dediğimiz kişilerin ön önemli anlaşma aracıdır. "diyen İ.Kasimov.)

Kısaltılmış yüklemlerle tire öznenen sonra veya önce konur.

Detection of student errors in terms of writing skills in teaching Turkish of Turkish origin students and revealing their reasons. (In the example of Turkish teaching in Kyrgyzstan) / Kılınç, O.

Ör: *Asti-taş, üstü-taş, ortusunda-bışkan aş.* (Altı taş, üstü taş; ortasında pişen aş.)

Türkçedeki “kadar” sözcüğünün anlamını karşılayacak şekilde ve karşılaştırmalarda kullanılır.

Ör: *Bötön cerde sultan bolgonco –öz elinde ultan bol.* (Yabancı yerde sultan olana kadar kendi ülkende köle ol.)

Cümle içerisinde kendinden önce söylenen özelliklerin hepsini karşılayan sözcüklerden önce kullanılır.

Ör: *Tınçtık, emgek, azattık, tendik –baarı bizde bar* (Barış, çalışma, özgürlük, eşitlik, hepsi bizde var.)

1.5.4.2. Kısa çizgi işaretinin(-) kullanımından kaynaklanan yanlışlıklar: Defiz işareti diye adlandırılan bu işaret Kırgızcadaki kullanım özelliklerine göre Türkçe kelimelere uygulanmakta bu da öğrencilerin yazım hataları yapmalarına neden olmaktadır.

Türkçe	Kırgızca	Hata
Anne babalar	Ata-Eneler	Anne- babalar
Birbirinden	Biri-birinen	Bir-birinen
Çay may	Çay-pay	Çay-may
Çocuk mocuk	Bala-çaka	Çocuk-mocuk
Gece gündüz	Künü-tünü	Gece-gündüz
Kendi kendine	Öz-özünö	Kendi-kendine
Yüz yüze	Betme-bet	Yüz-yüze

Tablo 5 Kısa çizgi (-) kullanımından kaynaklanan yanlışlıklar.

1.5.5. Tırnak işaretinin gösterimiyle ilgili yanlışlıklar: Kırgızcada el yazmalarında tırnak işareti („,...”) alttan ve üstten konularak gösterilir. Öğrenciler tırnak işaretini Kırgızcadaki şekliyle Türkçeye uygulamakta bu da yazılı anlatım becerisinde hata oluşturmaktadır.

Örnek: *Al „Ali bizge kelbeyt” dedi.* (O “Ali bize gelmeyecek” dedi.)

1.5.6. Alfabetik yanlışlıklar: Farklı bir alfabeği kullanmanın ve ana dilin etkisiyle sürekli olarak bazı harflerin yazımında ve okunmasında yanlışlıklar görülmektedir.

İncelediğimiz kompozisyonlarda daha çok “s→ş, u→ü, ı→i, o→ö, g→ğ” harflerinin yazımına yönelik yanlışlıkların yapıldığı görülmüştür. Bu harfler birbiriyle karıştırılmakta ya da üzerlerindeki işaretler unutulmaktadır. Bu da okuma, yazma ve konuşma becerilerini olumsuz yönde etkilemektedir. Öğrencilerin büyük kısmı belli bir süre bu harflerin geçtiği kelimeleri yanlış okumakta, yanlış yazmakta ve kelimeyi yanlış ezberlediği için konuşurken yanlış kullanmaktadırlar. Bu da dil öğrenimini engelleyici ve geciktirici bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır.

Ör: *Ben sabaali uyaniyorum (ı→i). Yataqa yatıyorum (ğ→g). Ders 1 buçukta başlıyor (ş→s). Akşam yemegini pişiriyorum (ğ→g; i→ı).*

Sonuç

Türk soylulara Türkçe öğretiminde, yabancılara Türkçe öğretiminden farklı olduğu Kırgızistan'daki Türkçe öğretimi üzerinde görölmüştür. Otuz altı öğrencinin yetmiş iki kompozisyon kâğıdı incelendiğinde genel olarak yapılan hataların: yalancı eşdeğerlerden (tuzak sözlerden) kaynaklı yanlış sözcük kullanımından kaynaklı hatalar, ses değişikliklerinden kaynaklı hatalar, dil bilgisi yapılarının kullanımından kaynaklı hatalar, bazı kalıp cümle yapılarından kaynaklı hatalar, yazım ve imlâdan kaynaklı hatalar olduğu görölmüştür. Bu hatalar sadece yazma becerisini değil okuma, konuşma, dinleme becerilerini de olumsuz etkilemektedir. Alfabeyi doğru kullanamayan öğrenci sözcüğü yanlış telaffuz etmekte bu da anlamasını zorlaştırmaktadır. Kırgızca ve Türkçe arasındaki yalancı eşdeğer ya da tuzak sözler diye adlandırılan görünüşte yazılışı ve okunuşu aynı ama anlamları farklı sözcüklerin kullanılması yine öğrencinin dört temel becerisini de olumsuz etkilemektedir. Dil bilgisi yapılarının yanlış kullanımı en sık görülen hata türlerindedir. Öğrenci kendi diline benzer kullanımları gördükçe yanlış genelleme yapmakta, farklılıkları görememektedir. Bu da yine okuma, yazma, konuşma becerilerini olumsuz etkilemektedir. Genel anlamda tespit edilen hatalar, Kırgızca ve Türkçe arasında benzerliklerin ve farklılıkların bulunması, buna bağlı olarak yanlış genellemelerin yapılması ve ana dilin ileriye ket vurucu özelliğinden kaynaklıdır.

Tespit edilen yaygın hata türlerinden biri olan bazı kalıp cümle kullanımlarında yabancı dillerin de etkili olduğu söylenebilmektedir. Örneğin Kırgızcadaki “Maga cagat” kullanımı Türkçeye birebir çevrildiğinde “Bana hoş gelir” şeklindedir. Bu kullanımın Türkçede “Ben seviyorum” şekli daha yaygındır. Kırgızcadaki kullanım Rusçayla benzerlik göstermektedir. Rusçada “Mne nravitsya” kullanımı Kırgızcayla aynıdır. Yine kutlama ifadesinde Kırgızcadaki yer alan “Mayramınız menen kuttuktaymın” kullanımını Türkçeye çevirdiğimizde “Bayramınız ile kutluyorum” şeklindedir. Türkçede “Bayramınızı kutluyorum” şeklinde ifade edilmektedir. Kırgızcadaki kullanım Rusçayla benzerlik göstermektedir. Rusçada “S prazdnikom” kullanımı Kırgızcayla aynıdır. Bu tarz kullanımların özel bir araştırmada ele alınması önerilmektedir.

Türk soyluların Türkçe öğretiminde dil seviyelerinin daha hızlı geliştiği, kelime hazinelerinin daha çok zenginleştiği ve Türkçenin içselleştirildiği gözlemlenen diğer durumlardır.

Çalışmada Türk soylulara Türkçe öğretiminde diğer milletlere Türkçe öğretiminden farklı durumlar içerdiği görölmüş, buna uygun materyallerin hazırlanması ve programların geliştirilmesinde diller arasındaki söz varlığı, dil bilgisi yapısı, cümle dizilişindeki ortaklıkları ve farklılıkları dikkate almanın dil öğrenimine olumlu yönde etki yapacağı belirlenmiştir. Bu anlamda ayrı bir Türkçe öğretim programının hazırlanması gerekmektedir.

Kaynakça

Abdiev, T. (2005). *Kotormo Taanuu Terminderinin Tüřündürmө Sөzdüęü*. Bişkek: Ayat

Basımevi.

Abduldaev, A., İsaev, D., Bekcanova, R., Devletbayev, A., Kırbaşev, K., Muratalieva, C., ... Şamurzina, R. (1969). *Kırgız Tilinin Tüřündürmө Sөzdüęü*, Frunze: Mektep Basması

Alimova, J. (2011). *Türkiye Türkçesi Ağızları ile Kırgız Türkçesinin Söz Varlığı Açısından Karşılaştırılması*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Akmataliev, A., Abduvaliev, İ., Kadirmambetova, A., Kasimgeldieva, M., Semyanova, C., Cayloobaev, B., ... Şatmanov, S. (2010). *Kırgız Tilinin Sөzdüęü I-II*. Bişkek: Avrasya Press.

- Altınörs, A. (2014). *50 Soruda Dil Felsefesi*. (2. Baskı). İstanbul: Bilim ve Gelecek Kitaplığı.
- Arıkoğlu, E., Alimova, C., Askarova, R., Selçuk, B.K. (2017). *Kırgızca-Türkçe Sözlük I-II*. Bişkek: KTMÜ Yay.
- Atilla, J. (2001). Ural Dilleri Konuşanların Türkçe Öğrenmede Karşılaştıkları Sorunlar. Milli Eğitim Bakanlığı, Avrupa Konseyi 2001 Avrupa Dilleri Yılı: Avrupa'da Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Sempozyum Bildirileri.
- Başdaş, C. ve Kutlu, A. (2004). *Kırgız Türkçesi Grameri*. Diyarbakır: Dicle Ün. Yayınları.
- Bayraktar, N. (2003) Yabancılara Türkçe Öğretiminin Tarihsel Gelişimi. *Ankara Üniversitesi TÖMER Dil Dergisi*, 119, s. 58-71.
- Buran, A.ve Alkaya, E. (2013). *Çağdaş Türk Lehçeleri*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Biçer, N., Çoban, İ., ve Bakır, S. (2014). Türkçe Öğrenen Yabancı Öğrencilerin Karşılaştığı Sorunlar: Atatürk Üniversitesi Örneği. *Journal Of International Social Research*, 7(29), 125-135
- Cumakunova, G. (2005). *Türkçö Kırgızca Sözdük*, Bişkek: KTMÜ Yay.
- Çakır, İ. (2010). Yazma Becerisinin Kazanılması Yabancı Dil Öğretiminde Neden Zordur? *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 28, 164-176.
- Dolunay, S.K. (2005). Türkiye ve Dünyadaki Türkçe Öğretim Merkezleri ve Türkoloji Bölümleri Üzerine Bir Değerlendirme. XIV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, 28-30 Eylül 2005, Denizli.
- Er, O., Biçer, N. ve Bozkırlı, K. Ç. (2012). Yabancılara Türkçe Öğretiminde Karşılaşılan Sorunların İlgili Alan Yazını Işığında Değerlendirilmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 1(2), 51-69.
- Ercilasun, A. B. (2013). Türkçenin Dünya Dilleri Arasındaki Yeri. *Dil Araştırmaları*, 12(12), 17-22.
- Erdil, M. (2018). “Türkiye Cumhuriyeti Yükseköğretim Kuruluna Bağlı 209 Üniversitede Yabancılara Türkçe Öğretimi”. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11/60, s. 94.
- Genç, H. N. (2017). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Yazma Eğitimi Bağlamında Yazım Ve Noktalama. *Dil Dergisi*, 168(2), 31-42.
- Karaca, O. S. (2011). *Kazak Türkçesinde Fiil İstemleri*. İstanbul: Kesit Yayınları.
- Karataş, Z. (2005). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. *Manevi Temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1 (1), 72.
- Karatay, H. ve Kartalioğlu, N. (2012). Kırgız Öğrencilerin Türkiye Türkçesi Öğrenmeye İlişkin Tutumları. *Türkçe Eğitimi ve Öğretimi Araştırmaları Dergisi*, 4, 1-11.
- Kayaalp, İ. (2006). *İletişim ve Dil*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı.
- Kıral, B. (2020). Nitel Bir Veri Analizi Yöntemi Olarak Doküman Analizi. *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(15), 170-189.
- Köse, D. ve Özsoy, E. (2020). “Türkiye’de Yabancı Dil Öğretiminin Otuz Yılı: 1990-2020”. *Turkophone*, 7/2, s. 27-54.
- Özeren, M. (2015). Kırgız Türkçesiyle Türkiye Türkçesi Ağızlarındaki Söz Varlığı Benzerliği Üzerine Bir Değerlendirme. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 4/1 s. 138-168.
- Sagınbaeva B. (2014). *Türkçe-Kırgızca Karşılaştırmalı Morfoloji*. Bişkek: KTMÜ Yay.
- Soral, G. (2009). *Anadilden Yabancı Dile Sözcüksel Aktarım. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)*. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Tavkul, U. (2003). Türk Lehçelerinin Sınıflandırılmasında Bazı Kriterler. *Kırım Dergisi*, 12 (45), s. 23-32.
- Tekin, T. (1978). Türk Dilleri Ailesi (I)”, *Türk Dili*, c. 37 (318): 178-183.

Tiryaki, E. N. (2013). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Yazma Eğitimi. *Türkiye: Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 1(1), 38-44.

Tok, A. (2015). *Dîvânu Luğâti't Türk'te Yer Alan Yabancılara Türkçe Öğretimi Unsurları*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Başkent Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yudahin, K.K. (1965). *Kırgızsko-Russkiy Slovar*. Moskova: İzdatelstvo Sovetskaya Entsiklopediya.

Yudahin, K.K. (1998). *Kırgız Sözlüğü I-II*, (çev. Abdullah Taymas), Ankara: TDK Yay.

www.ytb.gov.tr (Erişim Tarihi: 20.01.2024)

<https://turkiyemaarif.org/> (Erişim Tarihi: 20.01.2024)

<https://biskek.meb.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 20.01.2024)